

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS KALBOS, TAUTYBĖS, PILIETYBĖS PAGRINDAIS VĮ „REGITRA“ TEIKIANT VAIRAVIMO EGZAMINO LAIKYMO PASLAUGAS TYRIMO

2023-09-07 Nr. (21)SN-122)SP-73

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2023 m. birželio 16 d. gautas pareiškėjo (Rusijos piliečio) (duomenys neskelbtini) (skunde nurodyta: (duomenys neskelbtini); toliau – Pareiškėjas) sutuoktinės (Lietuvos pilietės; toliau – Pareiškėja, Pareiškėjos duomenys Tarnybai žinomi) surašytas skundas, kuriame rašoma, kad Pareiškėjas 2023 m. birželio 13 d. atvyko į VĮ „Regitra“ Alytaus filialą (toliau vadinama ir Regitra) norėdamas, perlaikant vairavimo egzaminą Lietuvos Respublikoje, pasikeisti vairuotojo pažymėjimą, išduotą prieš 20 metų Rusijos Federacijoje.

Perlaikymo vieta jis pasirinko Regitros Alytaus filialą. Atvykęs nurodytą dieną, su Regitros personalu jis kalbėjosi lietuvių kalba, nes lietuvių kalbą jis moka B1 lygiu. Tačiau atėjusio instruktoriaus jis paklausė, ar gali laikyti vairavimo egzaminą rusų arba anglų kalbomis, ir išgirdo neigiamą atsakymą.

Pareiškėjo sutuoktinės teigimu, tiek su personalu, tiek su instruktoriumi jis kalbėjo lietuviškai, o instruktorius kreipėsi į Pareiškėją rusų kalba, todėl, jos manymu, galimai norėjo akcentuoti aplinkybę, kad Pareiškėjas blogai kalba lietuviškai.

Skunde teigiama, kad Pareiškėjas sumokėjo už vairavimo egzaminą (kvitai pridėti prie skundo), tačiau jam be jokio raštiško paaiškinimo nebuvo leista laikyti egzamino.

Prisijungęs prie Regitros savitarnos Pareiškėjas pamatė įrašą: „neatvyko“. Minėta aplinkybė apribos Pareiškėjo galimybę artimiausiu metu perlaikyti egzaminą vairuotojo pažymėjimui gauti.

Pareiškėjas mano, kad yra diskriminuojamas kalbos, tautybės ir pilietybės pagrindais.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Birutė Sabatauskaitė (toliau – Lygių galimybių

kontrolierė) 2022 m. birželio 26 d. raštu Nr. (. (23)SN-122)S-303 „Dėl informacijos pateikimo“ kreipėsi į VĮ „Regitra“, prašydama per 5 darbo dienas nuo reikalavimo gavimo dienos (kuo skubiau) pateikti paaiškinimą dėl galimos diskriminacijos minėtu pagrindu ir atsakyti į klausimus:

„1. Ar Regitra teikia vairavimo egzamino paslaugą rusų ir / arba anglų kalbomis?

1.1. Jei taip, kokius veiksmus egzaminuojamas asmuo privalo atlikti, norėdamas gauti tokią paslaugą viena iš pirmiau minėtų kalbų, ir kokius dokumentus turėtų pateikti?

1.2. Jei tokia paslauga neteikiama, kokios alternatyvos siūlomos asmenims, ketinantiems laikyti / perlaikyti vairavimo egzaminą, nemokantiems lietuvių kalbos?

2. Ar Pareiškėjas, turintis Rusijoje galiojantį vairuotojo pažymėjimą, laikytų vairavimo egzaminą Lietuvoje tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir Lietuvos pilietis, pirmą kartą laikantis vairavimo egzaminą? Jei ne, nurodykite, kokie skirtumai.

3. Kokie teisės aktai (be kitų, ir vidiniai) numato egzaminuojamam asmeniui galimybę laikyti / perlaikyti vairavimo egzaminą kita (ne lietuvių) kalba?

4. Ar, Registros duomenimis, egzamino dieną Pareiškėjas buvo atvykęs į Regitrą? Jei taip, dėl kokios priežasties Registros savitarnos sistemoje pažymėta „neatvyko“?

5. Kaip tikrinamas egzaminuojamo asmens, ketinančio laikyti vairavimo egzaminą ne lietuvių kalba / arba lietuvių kalba, tačiau nelabai gerai mokančio lietuvių kalbą, kalbos lygis?

6. Ar teisės aktai numato, koku lygiu turi lietuvių kalbą mokėti asmuo, kuris laiko egzaminą lietuvių kalba? Jei taip, prašome pateikti detalesnę informaciją.“

Taip pat paprašyta pateikti kitą, reikšmingą, informaciją, susijusią su Pareiškėjo skunde išdėstytais aplinkybėmis.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2023 m. liepos 7 d. Tarnyboje gautame rašte „Dėl informacijos pateikimo“ (toliau – Raštas) VĮ „Regitra“ paaiškino, kad rusų ir / arba anglų kalbomis vairuotojai gali laikyti tik teorijos egzaminą (sprendžiant testą). Egzaminuojamų asmenų lietuvių ar kitos kalbos mokėjimo lygis netikrinamas. Motorinių transporto priemonių vairuotojų egzaminavimo sąlygų ir tvarkos aprašo, patvirtinto

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2008 m. rugsėjo 10 d. įsakymu Nr. 1V-329, 4 punktas numato, kad, kai egzaminuojamasis nemoka kalbėti ar nesupranta valstybinės kalbos arba dėl sensorinio ar kalbos sutrikimo negali suprantamai išreikšti savo minčių, egzamino metu dalyvauja vertėjas, sugebantis versti į egzaminuojamajam suprantamą kalbą. Egzaminuojamasis apie tai, kad jam reikalingas vertėjas, praneša iš anksto. Vertėją kviečia egzaminuojamasis.

Vertėjams bei jų dalyvavimui vairavimo egzamine taikomi reikalavimai, nustatyti Vertėjų dalyvavimo vairavimo egzamine tvarkos apraše, patvirtintame VĮ „Regitra“ generalinio direktoriaus 2020 m. gruodžio 11 d. įsakymu Nr. (1.1E)-1V-508. Praktikos egzamino laikymo sąlygos visiems vairuotojams yra vienodos ir nepriklauso nuo jų pilietybės ar turimo užsienio valstybės vairuotojo pažymėjimo.

Pareiškėjas egzamino dieną buvo atvykęs į Registros Alytaus filialą ir pateikė prašymą Nr. 6769896 laikyti praktikos egzaminą B kategorijos transporto priemone. Pareiškėjas nenurodė, kad pageidauja laikyti egzaminą su vertėju, tačiau pats negalėjo susikalbėti su egzaminuotoju lietuviškai. Pareiškėjas siūlė bendrauti rankų judesiais, tačiau egzaminuotojas atsisakė priimti egzaminą ir paaiškino, kad už egzaminą sumokėti pinigai lieka kitam egzaminui, bei egzaminuojamajam paaiškino, kad jam į kitą egzaminą reikėtų atvykti su vertėju.

Vadovaujantis Registravimosi laikyti egzaminą tvarkos aprašo, patvirtinto VĮ „Regitra“ generalinio direktoriaus 2020 m. vasario 4 d. įsakymu Nr. (1.1E)-1V-47, 29.5 papunkčiu, nustatytu laiku neatvykusiu į praktikos egzaminą taip pat laikomas asmuo, kuris nustatytu laiku atvyko į praktikos egzaminą be vertėjo, jeigu reikalinga kita egzamino kalba negu lietuvių. Todėl VĮ „Regitra“ Vairuotojų egzaminavimo informacinėje sistemoje buvo pažymėta, kad Pareiškėjas į egzaminą neatvyko.

Rašte atkreiptas dėmesys į tai, kad Pareiškėjas 2023m. birželio 22 d. Registros Vilniaus filiale sėkmingai išlaikė praktinį egzaminą. Šio egzamino metu vertėja buvo (Tarnybai duomenys žinomi).

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar VĮ „Regitra“ užtikrino, kad teikiant vairavimo egzamino laikymo (šiuo atveju – perlaikymo) paslaugas visiems egzaminuotiesiems būtų sudarytos

vienodos sąlygos nepaisant kalbos, tautybės ir pilietybės, t. y., ar Regitra nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 d. 1 punkto, reglamentuojančio paslaugų teikėjo pareigą įgyvendinti lygias galimybes, nepaisant, be kita ko, kalbos, tautybės, pilietybės, nuostatų.

Pažymėtina, jog tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija, pačia bendriausia šio žodžio prasme, reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Diskriminacijos sąvoka paprastai siejama su lygių galimybių, lygiateisiškumo pažeidimu, o nediskriminavimas – su asmenų lygaus traktavimo, lygių galimybių realizavimo kategorijomis. Konstitucinė diskriminacijos samprata atskleidžiama pasiremiant Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 str., kuriame numatyta, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs, ir nurodoma, jog žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas pažeidžiamas, kai tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, yra kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisintinas. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, draudžia bet kokią diskriminaciją, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

2000 m. birželio 29 d. Europos Sąjungos Tarybos direktyvoje 2000/43/EB įgyvendinant vienodo požiūrio principą asmenims, nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės, pažymėta, kad lygybės prieš įstatymą teisė ir teisė į apsaugą nuo diskriminacijos visiems asmenims yra visuotinė teisė, pripažįstama pagal Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją, Jungtinių Tautų konvenciją dėl moterų visų diskriminacijos formų panaikinimo, Tarptautinę konvenciją dėl visų rasinės diskriminacijos formų panaikinimo, Jungtinių Tautų pilietinių ir politinių teisių bei ekonominių,

socialinių ir kultūrinių teisių paktus ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją.

Pareiškėja pateikė Tarnybai skundą, kuriame nurodė, kad jos sutuoktinis Rusijos Federacijos pilietis kreipėsi į Regitros Alytaus filialą dėl galimybės laikyti vairavimo egzaminą rusų kalba. Pareiškėjos teigimu, jis kreipėsi į instruktorių lietuviškai, o instruktorius kalbėjo su juo rusų kalba. Skunde rašoma, kad nesudarius Pareiškėjui sąlygų laikyti vairavimo egzaminą rusų kalba Regitros informacinėje sistemoje pažymėta, kad egzaminuojamasis neatvyko į egzaminą.

Lygių galimybių įstatyme apibrėžta pilietybės ir Europos Sąjungos valstybės narės ar Europos ekonominės erdvės valstybės piliečio šeimos narių sąvoka (2 str. 3., 6 dalys). Pilietybė – Europos Sąjungos valstybių narių ir Europos ekonominės erdvės valstybių piliečių ir jų šeimos narių pilietybė. Europos Sąjungos valstybės narės ar Europos ekonominės erdvės valstybės piliečio šeimos nariai – sutuoktinis, tiesioginiai palikuonys, kuriems nesukakę 21 metai arba kurie yra išlaikytiniai, įskaitant sutuoktinio tiesioginius palikuonis, kuriems nesukakę 21 metai arba kurie yra išlaikytiniai, Europos Sąjungos valstybės narės ar Europos ekonominės erdvės valstybės piliečio, jo sutuoktinio išlaikomi giminaičiai pagal tiesiąją aukštutinę liniją.

Pareiškėjo sutuoktinė yra Lietuvos pilietė, todėl tyrimas atliekamas ir pilietybės pagrindu.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 d. 1 punktą, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas įgyvendindamas lygias galimybes, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Regitros duomenimis, praktikos egzamino laikymo sąlygos visiems vairuotojams yra vienodos ir nepriklauso nuo jų pilietybės ar turimo užsienio valstybės vairuotojo pažymėjimo.

Pareiškėjas egzamino dieną buvo atvykęs į Regitros Alytaus filialą ir pateikė prašymą Nr. 6769896 laikyti praktikos egzaminą B kategorijos transporto priemone. Prašyme laikyti vairavimo egzaminą nebuvo nurodyta, kad jis pageidauja laikyti egzaminą su vertėju, nors pats negalėjo susikalbėti su egzaminuotoju lietuviškai. Egzaminuojamasis siūlė bendrauti egzamino metu rankų judesiais, tačiau toks bendravimo būdas nėra numatytas. Egzaminuotojas atsisakė priimti egzaminą ir

paaiškino, kad už egzaminą sumokėti pinigai lieka kitam egzaminui. Taip pat jam buvo paaiškinta, kad į kitą egzaminą reikėtų atvykti su vertėju.

Vertėjų dalyvavimo vairavimo egzamine tvarkos aprašo, patvirtinto Regitros generalinio direktoriaus 2020 m. gruodžio 11 d. įsakymu Nr. (1.1E)-1V-508, 6-8 punktuose nurodyta, kad apie tai, jog egzamine reikalingas vertėjas, egzaminuojamasis privalo informuoti VĮ „Regitra“ registravimosi laikyti egzaminą metu. Vertėjas, atvykęs į egzaminą, egzaminą vykdančiam VĮ „Regitra“ darbuotojui vertėjo tapatybės nustatymo tikslu turi pateikti vieną iš šių asmens tapatybę patvirtinančių dokumentų: asmens tapatybės kortelę; Lietuvos Respublikos piliečio pasą; Lietuvos Respublikos tarnybinį arba diplomatinį pasą; laikinąjį pažymėjimą, išduotą praradus asmens tapatybės kortelę, arba galiojantį Lietuvos Respublikos piliečio pasą; užsienio valstybės piliečio pasą, jį atitinkantį kelionės dokumentą ar kitą užsienio valstybės institucijos išduotą asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą; Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimą gyventi Europos Bendrijoje; leidimą laikinai gyventi Lietuvoje; Europos Sąjungos valstybės narės piliečio leidimą gyventi Lietuvoje; Europos Sąjungos valstybės narės piliečio leidimą nuolat gyventi Lietuvoje; Europos Sąjungos valstybės narės piliečio šeimos nario leidimą gyventi Lietuvoje. Vertėjas VĮ „Regitra“ darbuotojui taip pat turi pateikti pagal Aprašo priedą užpildytą ir pasirašytą vertėjo sąžiningumo deklaraciją, kuri pridedama ir saugoma kartu su egzaminuojamojo prašymu laikyti egzaminą.

Lygių galimybių įstatymo 5 str. 1 d. 1 punkte pažymima, kad valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pagal kompetenciją privalo užtikrinti, kad visuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios teisės ir galimybės nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos.

Vadovaujantis minėtu reglamentavimu, egzaminuojamasis privalo informuoti Regitrą apie būtinumą vertėjui dalyvauti vairavimo egzamine ne atvykus į praktikos egzaminą, o registruojantis. Nagrinėjama atveju Pareiškėjas neįspėjo iš anksto, kad vertėjo dalyvavimas būtinas, todėl pagal VĮ „Regitra“ generalinio direktoriaus 2020 m. vasario 4 d. įsakymo Nr. (1.1E)-1V-47 29.5 papunktį, kuriame nurodyta, jog nustatytu laiku neatvykusių į praktikos egzaminą taip pat laikomas asmuo, kuris nustatytu laiku atvyko į praktikos egzaminą be vertėjo, jeigu reikalinga kita egzaminavimo kalba negu

lietuvių, Regitros Vairuotojų egzaminavimo informacinėje sistemoje buvo pažymėta, kad egzaminuojamas į egzaminą neatvyko.

Regitros duomenimis, 2023m. birželio 22 d. egzaminuojamas VĮ „Regitra“ Vilniaus filiale sėkmingai išlaikė praktinį egzaminą. Šio egzamino metu dalyvavo vertėja S. Fleišer.

Remiantis VĮ „Regitra“ priimtais ir patvirtintais teisės aktais, konstatuotina, kad vairavimo tiek teorinio, tiek praktinio egzamino laikymo sąlygos yra vienodos visiems egzaminuotiesiems asmenims, nepaisant kalbos, tautybės ir pilietybės.

Vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 17 str., 29 str. 2 d. 6 p.,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Pripažinti skundą nepagrįstu, jeigu nepasitvirtino jame nurodyti pažeidimai.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir VĮ „Regitra“.

Sprendimas per 1 mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė